

CONF. UNIV. DR. ROXANA MATEFI

**Sinteze și aplicații de drept civil.
Partea generală**

Ediția a 2-a, revizuită și adăugită

Copyright©2022 Editura Hamangiu SRL

Editură de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale CNATDCU

Toate drepturile rezervate Editurii Hamangiu

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată
fără acordul scris al Editurii Hamangiu**Editura Hamangiu:**

Str. Mitropolit Filaret nr. 39-39A, Sector 4, București, O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax: 021.336.04.43; 031.805.80.21;

Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24

E-mail: redactia@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**MATEFI, ROXANA****Sinteze și aplicații de drept civil - Partea generală /**

conf. univ. dr. Roxana Matefi. - Ed. a 2-a, reviz. și adăug.. - București :

Editura Hamangiu, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-606-27-2137-4

MATEFI ROXANA

Activitate profesională: Cadru universitar al Facultății de Drept a Universității „Transilvania” din Brașov din anul 2006; conferențiar în cadrul aceleiași facultăți începând cu anul 2017; prodecan cu activitatea de cercetare științifică și informatizarea din anul 2016; coordonator al programului de studiu Drept cu frecvență; coordonator al programului Erasmus la nivelul Facultății de Drept; membru în consiliul editorial al mai multor jurnale internaționale. Avocat în cadrul Baroului Brașov din anul 2006.

Specializări și documentări: Universidad de Zaragoza, Spania (2009, 2021); Universidad de Cádiz, Spania (2012); University of a Coruña, Spania (2015); Universitatea Hankuk, Seoul, Coreea de Sud (2019); Taipei University, Taiwan (2019); University of Reggio Calabria, Italia (2019); University of Sassari, Italia (2018); University of Istanbul, Turcia (2022), Barcelona (2022).

Publicații: Autoare și coautoare a mai multor lucrări, printre care: *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. Hamangiu, 2012, în coautorat cu prof. univ. dr. Titus Prescure; *Evoluția statului și dreptului românesc*, Ed. Hamangiu, 2015, în coautorat cu prof. univ. dr. Cristinel Ioan Murzea; *Teoria actului juridic civil*, Ed. Hamangiu, 2017; autoare și coautoare a numeroase studii și articole publicate în reviste și volume colective.

CUPRINS

CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE	1
I. Sisteme de drept	1
II. Principiile dreptului civil	3
III. Comparație între dreptul civil și alte ramuri de drept	6
IV. Aplicații	7
CAPITOLUL II. NORMA JURIDICĂ	11
I. Structură	11
II. Clasificarea normelor juridice	12
III. Aplicații	14
CAPITOLUL III. IZVOARELE DREPTULUI CIVIL	18
I. Clasificare	18
II. Aplicarea legii civile	20
III. Aplicații	24
CAPITOLUL IV. INTERPRETAREA LEGII CIVILE	28
I. Modalități de interpretare	28
II. Metode de interpretare a normei juridice	29
III. Aplicații	30
CAPITOLUL V. RAPORTUL JURIDIC CIVIL	33
I. Caractere juridice	33
II. Structura	33

III. Părțile raportului juridic	34
IV. Conținutul raportului juridic civil	42
V. Obiectul raportului juridic	47
VI. Aplicații	52
CAPITOLUL VI. ACTUL JURIDIC CIVIL	59
I. Clasificare	59
II. Aplicații	64
CAPITOLUL VII. CONDIȚIILE DE VALIDITATE ALE ACTULUI JURIDIC CIVIL	68
I. Condiții de fond	68
II. Condiții de formă	84
III. Aplicații	88
CAPITOLUL VIII. MODALITĂȚILE ACTULUI JURIDIC CIVIL	103
I. Termenul	103
II. Condiția	105
III. Sarcina	110
IV. Aplicații	111
CAPITOLUL IX. EFECTELE ACTULUI JURIDIC CIVIL	118
I. Interpretarea actului juridic civil	118
II. Principiile efectelor actului juridic civil	120
III. Aplicații	132

CAPITOLUL X. NULITATEA ACTULUI JURIDIC CIVIL	137
I. Trăsături	137
II. Comparatie între nulitate și alte instituții	138
III. Funcțiile nulității	140
IV. Clasificare	140
V. Cauze de nulitate	144
VI. Efectele nulității	145
VII. Aplicații	151
CAPITOLUL XI. PRESCRIPTIA EXTINCTIVĂ	164
I. Domeniul de aplicare	164
II. Efectele prescripției extinctive	167
III. Termenele de prescripție	169
IV. Decăderea din drept	181
V. Calculul termenelor de prescripție și de decădere	183
VI. Aplicații	184
RĂSPUNSURI	201
I. Noțiuni introductive	201
II. Norma juridică	203
III. Izvoarele dreptului civil	205
IV. Interpretarea legii civile	206
V. Raportul juridic civil	207
VI. Actul juridic civil	208
VII. Condițiile de validitate ale actului juridic civil	209

VIII. Modalitățile actului juridic civil	212
IX. Efectele actului juridic civil	213
X. Nulitatea actului juridic civil	217
XI. Prescripția extinctivă	220
BIBLIOGRAFIE	225

CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Noțiune

Termenul de drept civil provine din latinescul *ius civile*.

Sintagma de drept civil cunoaște mai multe accepțiuni:

- o *într-o primă accepțiune*, prin drept civil avem în vedere ramura de drept conținând ansamblul normelor juridice care reglementează raporturile patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoane fizice și juridice aflate pe poziție de egalitate juridică^[1];
- o *într-o a doua accepțiune*, dreptul civil reprezintă un element al conținutului raportului juridic civil (alături de obligația civilă), care constă în posibilitatea acordată de legiuitor subiectului activ al raportului juridic civil de a avea o anumită conduită în raport cu ceilalți și totodată de a putea cere de la subiectul pasiv o anumită conduită, pentru care, dacă acesta din urmă nu o îndeplinește, poate face apel la forța de constrângere a statului;
- o *într-o a treia accepțiune*, dreptul civil poate fi definit ca disciplină de studiu.

I. SISTEME DE DREPT

Principalele sisteme de drept sunt:

- o *sistemul anglo-saxon (common-law);*
- o *sistemul romano-germanic;*
- o *sistemul religios.*

^[1] A se vedea GH. BELEIU, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a 6-a, revăzută de M. NICOLAE și P. TRUȘCĂ, Ed. Șansa, București, 1999, p. 31.

1. Sistemul anglo-saxon

- a apărut în Anglia;
- s-a extins în SUA, Canada, Australia etc.;
- se caracterizează prin aceea că soluțiile se pronunță în baza precedentului judiciar.

2. Sistemul romano-germanic

- are la bază dreptul roman, dublat de cutumele germanice;
- se divide în:
 - *sistemul roman sau latin*, ce are la bază dreptul roman (România, Italia, Franța, Spania etc.);
 - *sistemul germanic*, ce a luat naștere din îmbinarea dreptului roman și a cutumelor germanice (Germania, Elveția, Austria etc.);
- este printre cele mai răspândite sisteme de drept din lume;
- presupune o divizare a ramurilor de drept în drept public și drept privat;
- în soluționarea pricinilor, judecătorul nu este legat de precedentul judiciar, jurisprudența nefiind izvor de drept;
- se caracterizează prin existența mai multor grade de jurisdicție;
- se caracterizează prin existența unei instanțe supreme;
- hotărârile se motivează.

3. Sistemul religios

- este inspirat de divinitate;
- dreptul musulman intră în această categorie.

II. PRINCIPIILE DREPTULUI CIVIL

Definiție

Principiile dreptului civil „sunt idei directoare, de bază, aplicabile tuturor instituțiilor dreptului civil”^[1].

Enumerare

- *Principiul proprietății*
- *Principiul egalității în fața legii civile*
- *Principiul bunei-credințe*
- *Principiul ocrotirii drepturilor subiective civile*
- *Principiul aplicării prioritare a tratatelor internaționale în materia drepturilor omului*
- *Principiul aplicării cu prioritate a dreptului Uniunii Europene*

1. Principiul proprietății

- dreptul de proprietate este garantat constituțional;
- proprietatea privată este garantată și ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titularul său;
- nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită în condițiile legii și în schimbul unei drepte și prealabile despăgubiri;
- sunt interzise naționalizarea sau orice alte măsuri de trecere silită în proprietate publică a unor bunuri pe baza apartenenței sociale, etnice, religioase, politice sau de altă natură discriminatorie a titularilor;
- averea dobândită licit nu poate fi confiscată, caracterul licit al dobândirii prezumându-se^[2].

^[1] A se vedea OV. UNGUREANU, *Drept civil. Introducere*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 20.

^[2] A se vedea art. 44 din Constituție.

2. Principiul egalității în fața legii

- o este garantat constituțional, prin art. 16 din Legea fundamentală a țării;
- o cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări;
- o nimeni nu este mai presus de lege^[1];
- o rasa, culoarea, naționalitatea, originea etnică, limba, religia, vârsta, sexul sau orientarea sexuală, opinia, convingerile personale, apartenența politică, sindicală, la o categorie socială ori la o categorie defavorizată, averea, originea socială, gradul de cultură, precum și orice altă situație similară nu au nicio influență asupra capacității civile^[2].

3. Principiul bunei-credințe

- o orice persoană fizică sau juridică trebuie să își exercite drepturile și să-și execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu ordinea publică și bunele moravuri [art. 14 alin. (1) C. civ.];
- o buna-credință se prezumă până la proba contrară [art. 14 alin. (2) C. civ.], fiind necesar ca cel care invocă reaua-credință să o dovedească;
- o cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii trebuie să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți (art. 57 din Constituția României);
- o abuzul de drept este sancționat de legiuitor, care dispune în mod imperativ că „niciun drept nu poate fi exercitat în scopul de a vătăma sau păgubi pe altul ori într-un mod excesiv și nerezonabil, contrar bunei credințe” (art. 15 C. civ.).

^[1] A se vedea art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție.

^[2] A se vedea art. 30 C. civ.

4. Principiul ocrotirii drepturilor subiective civile

- o este consacrat deopotrivă de Constituție și de Codul civil;
- o drepturile și libertățile civile ale persoanelor fizice, precum și drepturile și libertățile civile ale persoanelor juridice sunt ocrotite și garantate de lege (art. 26 C. civ.);
- o cetățenii străini și apatrizii sunt asimilați, în condițiile legii, cu cetățenii români, în privința drepturilor și libertăților lor civile, asimilare aplicabilă și persoanelor juridice străine [art. 27 alin. (1) și (2) C. civ.].

5. Principiul aplicării prioritare a tratatelor internaționale în materia drepturilor omului

- o în materiile reglementate de Codul civil, dispozițiile privitoare la drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, pactele și celelalte tratate la care România este parte^[1];
- o dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile [art. 20 alin. (2) din Constituția României].

6. Principiul aplicării cu prioritate a dreptului Uniunii Europene

- o conform Codului civil, în materiile reglementate de acesta, normele dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau statutul părții^[2].

^[1] A se vedea art. 4 alin. (1) C. civ.

^[2] A se vedea art. 5 C. civ.

III. COMPARAȚIE ÎNTRE DREPTUL CIVIL ȘI ALTE RAMURI DE DREPT

DREPT CIVIL	DREPT CONSTITUȚIONAL
Este ramură a dreptului privat.	Este ramură a dreptului public.
Reglementează raporturile juridice patrimoniale și nepatrimoniale care se stabilesc între persoane fizice și juridice.	Obiectul reglementărilor dreptului constituțional îl constituie „statul și componentele sale, modul de organizare și funcționare a puterilor în stat, cetățenia, sistemul electoral etc.” ^[1] .
Raporturile care se stabilesc între subiecții raporturilor de drept civil (persoane fizice și juridice) sunt raporturi de egalitate juridică.	Raporturile care se stabilesc între subiecții raporturilor de drept constituțional sunt raporturi de subordonare a cetățenilor față de autorități.
Subiecții raporturilor juridice civile nu trebuie să aibă o calitate anume.	Subiecții raporturilor de drept constituțional au o calitate specială (<i>de exemplu</i> , de cetățean).
Predomină raporturile patrimoniale.	Predomină raporturile nepatrimoniale.
Sunt majoritare normele dispozitive.	Sunt majoritare normele imperative.

DREPT CIVIL	DREPT ADMINISTRATIV
Este o ramură a dreptului privat.	Este o ramură a dreptului public.
Reglementează raporturile juridice patrimoniale și nepatrimoniale care se stabilesc între persoane fizice și juridice.	Reglementează raporturile juridice „care se nasc, se modifică ori se sting în activitatea de organizare, asigurare și executare în concret a legilor între autorități și persoane fizice și/sau juridice de drept privat ori numai între autorități și/sau autorități și instituții publice” ^[2] .
Părțile raporturilor juridice civile se află pe poziție de egalitate juridică.	Raporturile ce se stabilesc între subiecții de drept administrativ sunt de subordonare.
Subiecții raporturilor juridice civile nu trebuie să aibă o calitate anume.	Subiecții raporturilor de drept administrativ au o calitate specială, unul

^[1] A se vedea T. PRESCURE, R. MATEFI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 21.

^[2] *Ibidem*.

DREPT CIVIL	DREPT ADMINISTRATIV
	dintre subiecți fiind organ al administrației publice.
Predomină raporturile patrimoniale.	Predomină raporturile nepatrimoniale.
Sunt majoritare normele dispozitive.	Sunt majoritare normele imperative.

DREPT CIVIL	DREPTUL MUNCII
Raporturile juridice care se stabilesc între părți sunt raporturi de egalitate juridică.	Raporturile juridice specifice dreptului muncii sunt raporturi de egalitate la momentul încheierii contractului de muncă, urmând ca, pe parcursul raportului de muncă, acestea să devină raporturi de subordonare a salariaților față de angajatori.
Subiecții raporturilor juridice civile nu au o calitate anume.	Subiecții raporturilor juridice de dreptul muncii au o calitate specială, respectiv salariați și angajatori.
Sunt majoritare normele dispozitive.	Sunt majoritare normele imperative.
Este specifică răspunderea civilă.	Este specifică răspunderea disciplinară.

IV. APLICAȚII

1. Rezolvați următoarele teste grilă:

1. Spre deosebire de dreptul administrativ, dreptul civil:

- a) este o ramură a dreptului public;
- b) se caracterizează prin poziția de egalitate juridică a subiecților raporturilor juridice;
- c) conține cu preponderență norme imperative.

2. Spre deosebire de dreptul constituțional, dreptul civil:

- a) este o ramură de drept public;
- b) este o ramură a dreptului privat;
- c) se caracterizează prin aceea că subiecții raporturilor juridice civile trebuie să aibă o calitate specială.

3. Dreptul civil:

- a) cunoaște o singură accepțiune, aceea de ramură de drept;
- b) ca ramură de drept constă în posibilitatea subiectului activ al raportului juridic civil de a avea o anumită conduită și de a cere de la subiectul pasiv o conduită determinată;
- c) ca element al raportului juridic civil reprezintă totalitatea raporturilor patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoane fizice și juridice aflate pe poziție de egalitate juridică.

4. Sistemul de drept anglo-saxon:

- a) are la bază dreptul roman, dublat de cutumele germanice;
- b) se caracterizează prin aceea că soluțiile se pronunță în baza precedentului judiciar;
- c) este cel mai răspândit sistem de drept.

5. Spre deosebire de sistemul de drept anglo-saxon, în cadrul sistemului romano-german:

- a) există mai multe grade de jurisdicție;
- b) există o instanță supremă;
- c) hotărârile se motivează.

6. În cadrul sistemului de drept romano-germanic:

- a) jurisprudența constituie izvor de drept;
- b) există o divizare a ramurilor de drept în drept public și drept privat;
- c) în soluționarea pricinilor, judecătorul nu este legat de precedentul judiciar.

7. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne:

- a) au prioritate legile interne, fără excepție;
- b) au prioritate reglementările internaționale, fără excepție;

- c) au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

8. Normele imperative sunt predominante în materia:

- a) dreptului constituțional;
- b) dreptului administrativ;
- c) dreptului muncii și protecției sociale.

9. Raporturile patrimoniale sunt preponderente în materia:

- a) dreptului civil;
- b) dreptului constituțional;
- c) dreptului administrativ.

10. Spre deosebire de dreptul constituțional, în dreptul administrativ:

- a) predomină raporturile nepatrimoniale;
- b) raporturile dintre părți sunt raporturi de egalitate juridică;
- c) raporturile dintre părți sunt raporturi de subordonare.

11. Dreptul civil, ca ramură de drept, reglementează:

- a) raporturile exclusiv patrimoniale care se stabilesc între persoane fizice și juridice, aflate pe poziție de egalitate juridică;
- b) raporturile patrimoniale și nepatrimoniale care se stabilesc între persoane fizice și juridice, aflate în relație de subordonare;
- c) raporturile patrimoniale și nepatrimoniale care se stabilesc exclusiv între persoane fizice, aflate pe poziție de egalitate juridică.

12. În materiile reglementate de Codul civil:

- a) normele dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau statutul părții;
- b) normele dreptului intern se aplică în mod prioritar;